

חק לישראל – פרשת תצוה ליל שישי

תורה – שמות פרק כח

(כה) וְאֵת שְׁתֵּי קְצוֹת שְׁתֵּי הָעֵבֶתֶת תִּתֵּן עַל שְׁתֵּי הַמְּשָׁבְצוֹת וְנִתְּתָה עַל כַּתְּפוֹת הָאָפֹד אֶל מוֹל פְּנֵיו: (כה) וְאֵת שְׁתֵּי קְצוֹת שְׁתֵּי הָעֵבֶתֶת תִּתֵּן עַל שְׁתֵּי הַמְּשָׁבְצוֹת וְנִתְּתָה עַל כַּתְּפוֹת הָאָפֹד אֶל מוֹל פְּנֵיו: (כה) וְיָת תִּרְתִּין גְּדִילוֹ דְעַל תִּרְתִּין סְטְרוּהִי תִתֵּן עַל תִּרְתִּין מִרְמַצְתָּא וְתִתֵּן עַל כַּתְּפֵי אָפֹדָא לְקַבֵּל אַפּוּהִי:

(כו) וְעִשִׂיתְּ שְׁתֵּי טְבָעוֹת זָהָב וְשִׁמְתָּ אֹתָם עַל שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן עַל שְׁפָתוֹ אֲשֶׁר אֶל עֵבֶר הָאָפֹד בֵּיתָה: (כו) וְעִשִׂיתְּ שְׁתֵּי טְבָעוֹת זָהָב וְשִׁמְתָּ אֹתָם עַל שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן עַל שְׁפָתוֹ אֲשֶׁר אֶל עֵבֶר הָאָפֹד בֵּיתָה: (כו) וְתַעֲבֵד תִּרְתִּין עֶזְקוֹ דְדָהָב וְתִשׁוּי יִתְהוֹן עַל תִּרְתִּין סְטְרֵי חוּשְׁנָא עַל סַפְתִּיָּה דִּי לְעֵבְרָא דְאָפֹדָא מְלָגִין:

(כו) וְעִשִׂיתְּ שְׁתֵּי טְבָעוֹת זָהָב וְנִתְּתָה אֹתָם עַל שְׁתֵּי כַּתְּפוֹת הָאָפֹד מִלְמַטָּה מִמוֹל פְּנֵיו לְעֵמֶת מַחְבְּרָתוֹ מִמַּעַל לְחֹשֶׁב הָאָפֹד: (כו) וְעִשִׂיתְּ שְׁתֵּי טְבָעוֹת זָהָב וְנִתְּתָה אֹתָם עַל שְׁתֵּי כַּתְּפוֹת הָאָפֹד מִמַּעַל לְחֹשֶׁב הָאָפֹד: (כו) וְתַעֲבֵד תִּרְתִּין עֶזְקוֹ דְדָהָב וְתִתֵּן יִתְהוֹן עַל תִּרְתִּין כַּתְּפֵי אָפֹדָא מְלָרַע מְלָקְבֵל אַפּוּהִי לְקַבֵּל בֵּית לופֵי מַעֲלוֹי לְהַמִּין אָפֹדָא:

(כח) וַיִּרְכְּסוּ אֶת הַחֹשֶׁן מִטְּבָעָתוֹ אֶל טְבָעַת הָאָפֹד בְּפִתִּיל תְּכֵלֶת לְהִיּוֹת עַל חֹשֶׁב הָאָפֹד וְלֹא יִזַּח הַחֹשֶׁן מִעַל הָאָפֹד: (כח) וַיִּרְכְּסוּ אֶת הַחֹשֶׁן מִטְּבָעָתוֹ אֶל טְבָעַת הָאָפֹד בְּפִתִּיל תְּכֵלֶת לְהִיּוֹת עַל חֹשֶׁב הָאָפֹד וְלֹא יִזַּח הַחֹשֶׁן מִעַל הָאָפֹד: (כח) וַיַּחֲדוּ יֵת חוּשְׁנָא מַעֲזֻקְתִּיָּה לְעֻזְקָתָא דְאָפֹדָא בְּחוּטָא דְתְּכֵלֶתָא לְמַהוּי עַל הַמִּין אָפֹדָא וְלֹא יִתְפָּרַק חוּשְׁנָא מַעֲלוֹי אָפֹדָא:

(כט) וְנִשָּׂא אֶהְרֹן אֶת שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמְּשָׁפֵט עַל לְבוֹ בָּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ לְזָכְרוֹן לְפָנָי יְהוָה תָּמִיד: (כט) וְנִשָּׂא אֶהְרֹן אֶת שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמְּשָׁפֵט עַל לְבוֹ בָּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ לְזָכְרוֹן לְפָנָי יְהוָה תָּמִיד: (כט) וַיִּשׂוּל אֶהְרֹן יֵת שְׁמַתַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן דִּינָא עַל לְבִיָּה בְּמַעֲלִיָּה לְקוּדְשָׁא לְדוּכְרָנָא קְדָם ייִ תִּדְרִיא:

(ל) וְנִתְּתָ אֶל חֹשֶׁן הַמְּשָׁפֵט אֶת הָאוּרִים וְאֶת הַתְּמִיִּים וְהָיוּ עַל לֵב אֶהְרֹן בָּבֹאוֹ לְפָנָי יְהוָה וְנִשָּׂא אֶהְרֹן אֶת מְשַׁפֵּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לְבוֹ לְפָנָי יְהוָה תָּמִיד: (ל) וְנִתְּתָ אֶל חֹשֶׁן הַמְּשָׁפֵט אֶת הָאוּרִים וְאֶת הַתְּמִיִּים וְהָיוּ עַל לֵב אֶהְרֹן בָּבֹאוֹ לְפָנָי יְהוָה וְנִשָּׂא אֶהְרֹן אֶת מְשַׁפֵּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לְבוֹ לְפָנָי יְהוָה תָּמִיד: (ל) וְתִתֵּן בְּחֹשֶׁן דִּינָא יֵת אוּרִיאָ וְיֵת תְּמִיאָ וְהָיוּ עַל לְבָא דְאֶהְרֹן בְּמַעֲלִיָּה קְדָם ייִ וַיִּשׂוּל אֶהְרֹן יֵת דִּינָא דְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לְבִיָּה קְדָם ייִ תִּדְרִיא:

(לא) וְעִשִׂיתְּ אֶת מַעֲיֵל הָאָפֹד כָּלִיל תְּכֵלֶת: (לא) וְעִשִׂיתְּ אֶת מַעֲיֵל הָאָפֹד כָּלִיל תְּכֵלֶת: (לא) וְתַעֲבֵד יֵת מַעֲיֵלָא דְאָפֹדָא גְּמִיר תְּכֵלָא:

(לב) וְהָיָה פִּי רֹאשׁוֹ בְּתוֹכּוֹ שִׁפְּהָ יְהִיָּה לְפִיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֲרָג כְּפִי תַחְרָא יְהִיָּה לוֹ לֹא יִקְרַע: (לב) וְהָיָה פִּי רֹאשׁוֹ בְּתוֹכּוֹ שִׁפְּהָ יְהִיָּה לְפִיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֲרָג כְּפִי תַחְרָא יְהִיָּה לוֹ לֹא יִקְרַע: (לב) וְיִהִי פּוּם רִישִׁיָּה כְּפִיל לְגוּיָה תוּרָא יְהִי מַקְּשָׁ לְפוּמִיָּה סְחוּר סְחוּר עוּבֵד מַחֵי כְּפּוּם שְׁרָן יְהִי לִיָּה לֹא יִתְבָּעֵ:

(לג) וְעִשִׂיתְּ עַל שׂוּלְיוֹ רְמוֹנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַל שׂוּלְיוֹ סָבִיב וּפַעֲמוֹנֵי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב: (לג) וְעִשִׂיתְּ עַל שׂוּלְיוֹ רְמוֹנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַל שׂוּלְיוֹ סָבִיב וּפַעֲמוֹנֵי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב: (לג) וְתַעֲבֵד עַל שִׁיפּוּלוּהִי רְמוֹנֵי תְּכֵלָא וְאַרְגָּמָנָא וְצִבְעֵי זְהוּרֵי עַל שִׁיפּוּלוּהִי סְחוּר סְחוּר וְזָגִין דְדַהֲבָא בִּינֵיהוֹן סְחוּר סְחוּר:

חק לישראל – פרשת תצוה ליל שישי

(לד) פֶּעַמּוֹן זָהָב וְרִמּוֹן פֶּעַמּוֹן זָהָב וְרִמּוֹן עַל שׁוּלַי הַמְּעִיל סָבִיב: (לד) פֶּעַמּוֹן זָהָב וְרִמּוֹן פֶּעַמּוֹן זָהָב וְרִמּוֹן עַל שׁוּלַי הַמְּעִיל סָבִיב: (לד) זָגָא דְרַהֲבָא וְרִמּוֹנָא זָגָא דְרַהֲבָא וְרִמּוֹנָא עַל שׁוּלַי מְעִילָא סְחֹר סְחֹר:

(לה) וְהָיָה עַל אֶהָרֹן לְשָׂרֵת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבָאוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי יְהוָה וּבִצְאָתוֹ וְלֹא יָמוּת: (לה) וְהָיָה עַל אֶהָרֹן לְשָׂרֵת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבָאוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי יְהוָה וּבִצְאָתוֹ וְלֹא יָמוּת: (לה) וַיְהִי עַל אֶהָרֹן לְשִׁמְשָׂא וַיִּשְׁתַּמַּע קוֹלֵיהּ בְּמַעְלֵיהּ לְקוֹדֶשׁא קֳדָם יי וּבְמַפְסְקֵיהּ וְלֹא יָמוּת:

(לו) וְעָשִׂיתָ צִיץ זָהָב טָהוֹר וּפְתִיחַתָּ עָלָיו וּפְתִיחַתָּ חֹתֶם קֹדֶשׁ לַיהוָה: (לו) וְעָשִׂיתָ צִיץ זָהָב טָהוֹר וּפְתִיחַתָּ עָלָיו פְּתִיחַתָּ חֹתֶם קֹדֶשׁ לַיהוָה: (לו) וְתַעֲבֹד צִיצָא דְרַהֲבָא דְכִי וְתַגְלוֹף עַלֹּהֵי כְּתָב מִפְּרֵשׁ קֹדֶשׁ לַיי:

(לז) וְשִׁמַּתָּ אֹתוֹ עַל פְּתִיל תְּכֵלֶת וְהָיָה עַל הַמְּצַנְפֹת אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּצַנְפֹת יְהִי: (לז) וְשִׁמַּתָּ אֹתוֹ עַל פְּתִיל תְּכֵלֶת וְהָיָה עַל הַמְּצַנְפֹת אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּצַנְפֹת יְהִי: (לז) וַתְּשׁוּי יְתִיָה עַל חוּטָא דְתְּכֵלֶתָא וַיְהִי עַל מְצַנְפֹתָא לְקַבֵּל אִפִּי מְצַנְפֹתָא יְהִי:

(לח) וְהָיָה עַל מִצַּח אֶהָרֹן וְנִשְׂא אֶהָרֹן אֶת עֵזֶן הַקֹּדֶשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מִתְּנַת קֹדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לְרִצּוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְהוָה: (לח) וְהָיָה עַל מִצַּח אֶהָרֹן וְנִשְׂא אֶהָרֹן אֶת עֵזֶן הַקֹּדֶשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מִתְּנַת קֹדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לְרִצּוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְהוָה: (לח) וַיִּשׁוּל אֶהָרֹן יַת עֵזִית קוֹדֶשִׁיא דִּי יִקְדִישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מִתְּנַת קוֹדְשֵׁיהוֹן וַיְהִי עַל בֵּית עֵינֹהֵי תְּדִירָא לְרִצּוֹן לָהוֹן קֳדָם יי:

(לט) וְשִׁבְצָתָּ הַכֶּתֶנֶת שֵׁשׁ וְעָשִׂיתָ מְצַנְפֹת שֵׁשׁ וְאַבְנֵי תַעֲשֶׂה מַעֲשֵׂה רֶקֶם: (לט) וְשִׁבְצָתָּ הַכֶּתֶנֶת שֵׁשׁ וְעָשִׂיתָ מְצַנְפֹת שֵׁשׁ וְאַבְנֵי תַעֲשֶׂה מַעֲשֵׂה רֶקֶם: (לט) וְתַרְמִץ כְּתוּבָא בּוּצָא וְתַעֲבֹד מְצַנְפֹתָא דְבוּצָא וְהַמִּינָא תַעֲבֹד עוֹבֵד צִיר:

(מ) וּלְבְנֵי אֶהָרֹן תַעֲשֶׂה כֶּתֶנֶת וְעָשִׂיתָ לָהֶם אַבְנֵיטִים וּמְגַבְעוֹת תַעֲשֶׂה לָהֶם לְכַבּוֹד וּלְתַפְאֳרָתָם: (מ) וּלְבְנֵי אֶהָרֹן תַעֲשֶׂה כֶּתֶנֶת וְעָשִׂיתָ לָהֶם אַבְנֵיטִים וּמְגַבְעוֹת תַעֲשֶׂה לָהֶם לְכַבּוֹד וּלְתַפְאֳרָתָם: (מ) וּלְבְנֵי אֶהָרֹן תַעֲבֹד כְּתוּבָא וְתַעֲבֹד לָהוֹן הַמִּינֵי וּכּוּבְעִין תַעֲבֹד לָהוֹן לִיקָר וּלְתַשְׁבָּחוֹ:

(מא) וְהַלְבַּשְׁתָּ אֹתָם אֶת אֶהָרֹן אַחִיָּה וְאֵת בְּנָיו אֹתָם וּמְשַׁחְתָּ אֹתָם וּמְלֹאֲתָ אֶת יָדָם וְקִדְשַׁתָּ אֹתָם וְכַהֲנֹו לֵי: (מא) וְהַלְבַּשְׁתָּ אֹתָם אֶת אֶהָרֹן אַחִיָּה וְאֵת בְּנָיו אֹתָם וּמְשַׁחְתָּ אֹתָם וּמְלֹאֲתָ אֶת יָדָם וְקִדְשַׁתָּ אֹתָם וְכַהֲנֹו לֵי: (מא) וְתַלְבַּשׁ יְתַהוֹן יַת אֶהָרֹן אַחֲוָה וַיַּת בְּנוֹהֵי עֵמִיָּה וְתַרְבִּי יְתַהוֹן וְתַקְרַב יַת קַרְבְּנֵהוֹן וְתַקְדֵּשׁ יְתַהוֹן וַיִּשְׁמְשׁוּן קֳדָמֵי:

(מב) וְעָשִׂה לָהֶם מְכַנְסֵי בָד לְכַסּוֹת בָּשָׂר עֲרוּהָ מִמִּתְּנִים וְעַד יָרְכִים יְהִיו: (מב) וְעָשִׂה לָהֶם מְכַנְסֵי בָד לְכַסּוֹת בָּשָׂר עֲרוּהָ מִמִּתְּנִים וְעַד יָרְכִים יְהִיו: (מב) וְעַבֵּד לָהוֹן מְכַנְסֵי דְבוּז לְכַסְאָה בָּשָׂר עֲרִיתָא מְחַרְצָן וְעַד יָרְכֹן יְהִיו:

(מג) וְהָיוּ עַל אֶהָרֹן וְעַל בְּנָיו בְּבָאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד אוֹ בְּגִשְׁתָּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְשָׂרֵת בְּקֹדֶשׁ וְלֹא יִשְׂאוּ עֹן וּמָתוּ חֶקֶת עוֹלָם לוֹ וּלְזֵרְעוֹ אַחֲרָיו: (מג) וְהָיוּ עַל אֶהָרֹן וְעַל בְּנָיו בְּבָאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד אוֹ בְּגִשְׁתָּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְשָׂרֵת בְּקֹדֶשׁ וְלֹא יִשְׂאוּ עֹן וּמָתוּ חֶקֶת עוֹלָם לוֹ וּלְזֵרְעוֹ אַחֲרָיו: (מג) וַיְהוֹן עַל אֶהָרֹן וְעַל בְּנוֹהֵי בְּמַעְלֵהוֹן לְמִשְׁפַּן זְמָנָא אוֹ בְּמַקְרַבְהוֹן לְמַדְבְּחָא לְשִׁמְשָׂא בְּקוֹדֶשׁא וְלֹא יִקְבְּלוּן חוּבָא וַיְמוּתוּן קָיָם עֲלֵם לֵיהּ וְלְבְנוֹהֵי בְּתַרוּהֵי:

כט (א) וְזֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר תַעֲשֶׂה לָהֶם לְקֹדֶשׁ אֹתָם לְכַהֵן לִי לְקַח פֶּר אֶחָד בֶּן בָּקָר וְאֵילִם שְׁנַיִם תְּמִימִם: (א) וְזֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר תַעֲשֶׂה לָהֶם לְקֹדֶשׁ אֹתָם לְכַהֵן לִי לְקַח פֶּר אֶחָד בֶּן בָּקָר וְאֵילִם שְׁנַיִם תְּמִימִם: (א) וְדִין פְּתַגְמָא דִּי תַעֲבֹד לָהוֹן לְקֹדֶשׁא יְתַהוֹן לְשִׁמְשָׂא קֳדָמֵי סָב תּוֹר חָד בַּר תּוֹרֵי וְדַרְכֵי תַרְצִין שְׁלֵמִין:

חק לישראל – פרשת תצוה ליל שישי

(ב) וְלַחֵם מִצּוֹת וְחֻלֹּת מִצַּת בְּלוּלֹת בִּשְׁמֵן וְדִקְקֵי מִצּוֹת מִשְׁחִים בִּשְׁמֵן סֹלֶת חֹטִים תַּעֲשֶׂה אֹתָם: (ב) וְלַחֵם מִצּוֹת וְחֻלֹּת מִצַּת בְּלוּלֹת בִּשְׁמֵן וְדִקְקֵי מִצּוֹת מִשְׁחִים בִּשְׁמֵן סֹלֶת חֹטִים תַּעֲשֶׂה אֹתָם: (ב) וְלַחֵם פֶּסֶד וּגְרִיצִין פֶּסֶדִין דְּפִלֹּ בְּמִשַׁח וְאַסְפּוּגִין פֶּסֶדִין דְּמִשְׁחִין בְּמִשַׁח סֹלֶתָא חֹטִין תַּעֲבַד יְתְהוּן:

(ג) וְנִתְּתָ אֹתָם עַל סֵל אֶחָד וְהִקְרַבְתָּ אֹתָם בֶּסֶל וְאֵת הַפָּר וְאֵת שְׁנֵי הָאֵילִם: (ג) וְנִתְּתָ אֹתָם עַל סֵל אֶחָד וְהִקְרַבְתָּ אֹתָם בֶּסֶל וְאֵת הַפָּר וְאֵת שְׁנֵי הָאֵילִם: (ג) וְנִתְּתָ יְתְהוּן עַל סֵלָא חַד וְתִקְרַב יְתְהוּן בֶּסֶלָא וְיֵת תּוֹרָא וְיֵת תְּרִין דְּכָרִין:

(ד) וְאֵת אַהֲרֹן וְאֵת בְּנָיו תִּקְרִיב אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְרַחֲצֵת אֹתָם בַּמַּיִם: (ד) וְאֵת אַהֲרֹן וְאֵת בְּנָיו תִּקְרִיב אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְרַחֲצֵת אֹתָם בַּמַּיִם: (ד) וְיֵת אַהֲרֹן וְיֵת בְּנֵיהִי תִקְרַב לְתַרְע מִשְׁכַּן זְמַנָּא וְתַסְחִי יְתְהוּן בְּמִיָּא:

(ה) וְלִקְחֵתָ אֶת הַבְּגָדִים וְהַלְבַּשְׁתָּ אֶת אַהֲרֹן אֶת הַכֹּהֲנָת וְאֵת מַעֲיֵל הָאֶפֶד וְאֵת הָאֶפֶד וְאֵת הַחֹשֶׁן וְאֶפְדֹתָ לוֹ בַּחֹשֶׁב הָאֶפֶד: (ה) וְלִקְחֵתָ אֶת הַבְּגָדִים וְהַלְבַּשְׁתָּ אֶת אַהֲרֹן אֶת הַכֹּהֲנָת וְאֵת מַעֲיֵל הָאֶפֶד: (ה) וְלִקְחֵתָ אֶת הַכֹּהֲנָת וְאֵת מַעֲיֵל הָאֶפֶד וְאֵת הַחֹשֶׁן וְאֶפְדֹתָ לוֹ בַּחֹשֶׁב הָאֶפֶד: (ה) וְתַסֵּב יֵת לְבוּשֵׁיָא וְתַלְבַּשׁ יֵת אַהֲרֹן יֵת כְּתוּבָא וְיֵת מַעֲיֵל אֶפְדָּא וְיֵת אֶפְדָּא וְיֵת חוּשְׁנָא וְתַתְקַן לֵיה בְּהַמִּין אֶפְדָּא:

(ו) וְשִׁמַּתָּ הַמִּצְנֶפֶת עַל רֹאשׁוֹ וְנִתְּתָ אֶת נֹזֵר הַקֹּדֶשׁ עַל הַמִּצְנֶפֶת: (ו) וְשִׁמַּתָּ הַמִּצְנֶפֶת עַל רֹאשׁוֹ וְנִתְּתָ אֶת נֹזֵר הַקֹּדֶשׁ עַל הַמִּצְנֶפֶת: (ו) וְתַשְׁוֵי מִצְנֶפֶתָא עַל רִישֵׁיה וְתַתְּנָן יֵת כְּלִילָא דְקוֹדֶשָׁא עַל מִצְנֶפֶתָא:

(ז) וְלִקְחֵתָ אֶת שְׁמֹן הַמִּשְׁחָה וְיִצְקֵתָ עַל רֹאשׁוֹ וּמִשְׁחָתָ אֹתוֹ: (ז) וְלִקְחֵתָ אֶת שְׁמֹן הַמִּשְׁחָה וְיִצְקֵתָ עַל רֹאשׁוֹ וּמִשְׁחָתָ אֹתוֹ: (ז) וְתַסֵּב יֵת מִשְׁחָא דְרַבּוּתָא וְתַרִיק עַל רִישֵׁיה וְתַרְבִּי יְתִיה:

רש"י

אפוד כי אוחו עבר שאינו נראה אינו קרוי פנים:

(כו) על שני קצות החשן – הן שתי פאותיו התחתונות לימין ולשמאל: על שפתו אשר אל עבר האפוד ביתה – הרי לך ב' סימנין הא' שיתנם בשני קצות של תחתיתו שהוא כנגד האפוד שעליו אינו כנגד האפוד שהרי סמוך לזואר הוא והאפוד נתון על מתניו ועוד נתן סי' שלא יקבעם בעבר החשן שכלפי החוץ אלא בעבר שכלפי פנים שני' ביתה ואוחו העבר הוא לכל האפוד שחשב האפוד חוגרו לכהן ונקפל הסינר לפני הכהן על מתניו והאת כריסו מכאן ומכאן עד כנגד קצות החשן וקאותיו שוכזין עליו:

(כז) על שתי כתפות האפוד מלמטה – שהמשצלות נחונות בראשי כתפות האפוד העליונים הבאים על כתפיו כנגד גרונו ונקפלות ויורדות לפניו והטבעות אור ליתן

(כה) ואת שתי קצות – של שתי העצמות ב' ראשיהם של כל אחת ואחת: תתן על שתי המשצלות – הן הן הכתובות למעלה בין פ' החשן ופ' האפוד ולא פירש את לרכן ואת מקומן עכשיו מפרש שיתקע בהן ראשי העצמות התחתונות בטבעות החשן לימין ולשמאל אלא הזואר שני ראשי שרשרות הימנית תוקע במשצלות של ימין וכן בשל שמאל שני ראשי שרשרות השמאלית: ונתתה – המשצלות: על כתפות האפוד – אחת בזו ואחת בזו נמלאו כתפות האפוד מחזיקין את החשן שלא יפול ובהן הוא תלוי ועדיין שפת החשן התחתונה הולכת וזאה ונוקשת על כריסו ואינה דבוקה לו יפה לכך הולך עוד ב' טבעות לתחתיתו כמו שפרש והולך: אל מול פניו – של אפוד שלא יתן המשצלות בעבר הכתפות שכלפי המעיל אלא בעבר העליון שכלפי החוץ והוא קרוי מול פניו של

חק לישראל – פרשת תצוה ליל שישי

בלאו שזה ממנין לאוין שבתורה וכן ולא יזח החשן וכן לא יסורו ממנו הגאמר צדי הארון: (לג) רמוני – עגולים וחלולים היו כמין רמונים העשויים כביצת תרנגולת: ופעמוני זהב – זגין עם ענבלין שבתוכם: **צחוקם סביב** – ביניהם סביב בין שני רמונים פעמון א' דבוק ותלוי בשולי המעיל:

(לד) פעמון זהב ורמון וגו' – פעמון זהב ורמון אלו:

(לה) ולא ימות – מכלל לאו אהה שומע הן אם יהיו לו לא יתחייב מיתה הא אם יכנס מחוסר א' מן הבגדים הללו חייב מיתה בידי שמים:

(לו) ל' – (סוכה ה) כמין טס של זהב היה רוחב ב' אצבעות מקיף על המלח מאוזן לאוזן:

(לז) על פתיל תכלת – ובמקום אחר הוא אומר (שמות לו) ויתנו עליו פתיל תכלת ועוד כתיב כאן והיה על המלכא ולמטה הוא אומר והיה על מלח אהרן. ובשחיטת קדשים (זבחים יט) שנינו שערנו היה נראה בין ל'ץ למלכא ששם מניח הפילין למדנו שהמלכא למעלה בגובה הראש ואינה עמוקה להכנס בה כל הראש עד המלח והל'ץ מלמטה והפתילים היו צנקים ותלויין בו בשני ראשים ובאמצעו ששה בג' מקומות הללו פתיל מלמעלה אחד מבחוץ ואחד מצפנים כנגדו וקושר ראשי הפתילים מאחורי העורף שלשתן ונמלאו בין אורך הטס ופתילי ראשו מקיפין את הקדקד ופתיל האמצעי שבראשו קשור עם ראשי השנים והולך על פני רוחב הראש מלמעלה נמלא עשוי כמין כובע ועל פתיל האמצעי הוא אומר והיה על המלכא. והיה נותן הל'ץ על ראשו כמין כובע על המלכא והפתיל האמצעי מחזיקו שאינו נופל והטס תלוי כנגד מלכו ונתקיימו כל המקראות פתיל על הל'ץ ול'ץ על הפתיל ופתיל על המלכא מלמעלה:

(לח) ונשא אהרן – לשון סליחה ואעפ"כ אינו זז ממשמעו אהרן נושא את המשא של עון נמלא מחולק העון מן הקדשים: את עון הקדשים – לרבות על הדם ועל החלב שקרבו

בראשן השני שהוא מחובר לאפוד והוא שנא' לעומת מחברתו סמוך למקום חבורו באפוד למעלה מן החגורה מעט שהמחברת לעומת החגורה ואלו נתונים מעט בגובה זקיפת הכתפות הוא שנא' ממעל לחשב האפוד והן כנגד סוף החשן ונותן פתיל תכלת בלוחות הטבעות וצבעות החשן ורוכסן בלוחות פתיל לימין ולשמאל שלא יהא תחתית החושן הולך לפנים וחוזר לאחור ונוקש על כריסו ונמלא מיושב על המעיל יפה: ממול פניו – בעבר החיצון:

(כח) וירכסו – לשון חבור וכן (תהלים לא) מרוכסי איש חבורי חבלי רשעים וכן (ישעיה מד) והרכסים לבקעה הרים הסמוכים זה לזה שא"א לירד לגיא שביניהם אלא בקושי גדול שמתוך סמיכתן הגיא זקופה ועמוקה יהיו לבקעת מישור ונוחה לילך: להיות על חשב האפוד – להיות החשן דבוק אל חשב האפוד: ולא יזח – לשון ניתוק ולשון ערבי הוא כדברי דונש בן לברט:

(כ) את האורים ואת התומים – הוא כתב שם המפורש שהיה נותנו בתוך כפלי החשן שעל ידו הוא מאיר דבריו ומתמם את דבריו (יומא עג) ובמקדש שני היה החשן שא"א לכ"ג להיות מחוסר בגדים אצל אותו השם לא היה בתוכו ועל שם אותו הכתב הוא קרוי משפט שנא' (במדבר כז) ושאל לו במשפט האורים: את משפט בני ישראל – דבר שהם נשפטים ונוכחים על ידו אם לעשות דבר או לא לעשות ולפי מדרש אגדה שהחשן מכפר על מעוותי הדין נקרא משפט ע"ש סליחת המשפט:

(לא) את מעיל האפוד – שהאפוד ניתן עליו לחגורה: כליל תכלת – כולו תכלת שאין מין אחר מעורב בו:

(לב) והיה פי ראשו – פי המעיל בגבהו הוא פתיחת בית הראש: בתוכו – כתרומתו כפיל לגויה כפול לתוכו להיות לו לשפה כפילתו והיה מעשה אורג ולא במחט: כפי תחרא – למדנו שהשירונים שלהם פיהם כפול לתוכו: לא יקרע – כדי שלא יקרע והקורעו עובר

חק לישראל – פרשת תצוה ליל שישי

(מצ) ועשה להם – לאהרן ולבניו: מכנסי בד – הרי ח' בגדים לכהן גדול וארבעה לכהן הדיוט:

(מג) והיו על אהרן – כל הבגדים האלה על אהרן הראויין לו: ועל בניו – האמורים בהם: **בזואם אל אוהל מועד** – להיכל וכן למשכן: ומתו – הא למדת שהמשמש מחוסר בגדים **במיתה: חקת עולם לו** – כל מקום שני חקת עולם הוא גזירה מיד ולדורות לעכב בו:

(א) לקח – כמו קח ושהי גזרות הן אחת של קיחה וא' של לקיחה ולהן פתרון א': **פר אחד** – לכפר על מעשה העגל שהוא פר:

(ב) **ולחם מצות וחלת מצות ורקימי מצות** – הרי אלו ג' מינין רבוכה וחלות ורקימי לחם מצות היא הקרויה למטה בענין חלת לחם שמן על שם שנתן שמן ברבוכה כנגד החלות והרקימי וכל המינין באים עשר עשר חלות (מנחות עו): **בזולות בשמן** – כשהן קמח יורק בהן שמן ובוללן (שם עה): **משחים בשמן** – אחר אפייתן מושחן כמין כ"ף יונית שהיא עשויה כנו"ץ שלנו (שם):

(ג) **והקרבת אתם** – אל חצר המשכן ביום הקמתו:

(ד) **ורחלת** – זו טבילת כל הגוף:

(ה) **ואפדת** – קשט ותקן החגורה והסינר סביבותיו:

(ו) **נזר הקדש** – זה הציץ: **על המזנפת** – כמו שפירשתי למעלה ע"י הפתיל האמצעי ושני פתילין שבראשו הקשורין שלשתן מאחורי העורף הוא נותנו על המזנפת כמין כובע:

(ז) **ומשחת אותו** – (ת"כ) אף משיחה זו כמין כ"י נותן שמן על ראשו ובין ריסיו עיניו ומחזרן באצבעו:

בטומאה כמו ששנינו (מנחות כה) חיזה עון הוא נושא אש עון פיגול הרי כבר נאמר לא ירצה ואש עון נותר הרי נאמר לא יחשב ואין לומר שיכפר על עון הכהן שהקריב טמא שהרי עון הקדשים נאמר ולא עון המקריבים הא אינו מרצה אלא להכשיר הקרבן: והיה על מצחו תמיד – אי אפשר לו' שיהא על מצחו תמיד שהרי אינו עליו אלא בשעת העבודה אלא תמיד לרצות להם אפי' אינו על מצחו שלא היה כה"ג עובד באותה שעה. ולדברי האומר עוהו על מצחו מכפר ומרצה ואש לאו אינו מרצה נדרש על מצחו תמיד מלמד שממשמש בו בעודו על מצחו שלא יסיח דעתו ממנו:

(לט) **ושבצת** – עשה אותם משבצות משבצות וכולם של שש:

(מ) **ולבני אהרן תעשה פתנת** – ד' בגדים הללו ולא יותר כהונת ואבנט ומגבעות היא מזנפת ומכנסים הכתובים למטה בפרשה:

(מא) **והלבצת אתם את אהרן** – אותם האמורים באהרן חשן ואפוד ומעיל וכהונת השבץ מזנפת ואבנט וציץ ומכנסים הכתובים למטה בזולת: **ואת בניו אתו** – אותם הכתובים בהם: **ומשחת אותם** – את אהרן ואת בניו בשמן המשחה: **ומלאת את ידם** – כל מלוי ידים לשון חנוך הוא כשהוא נכנס לדבר להיות מוחזק בו מאותו יום והלאה הוא ובלשון לע"ז כשממנין אדם על פקודת דבר נותן השליט צידו בית יד של עור שקורין גוואנט"ו (האנדאשה) ועל ידו הוא מחזיקו בדבר וקורין לאותו מסירה ווירסטי"ר והוא מלוי ידים:

לע"נ

זאב חיים בן שרה, משה דוד בן סוזנה מלכה, גד גבריאל בן סוזן, סוזנה מלכה בת שמחה, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל.